

Yondosh mavzu:
kanselariya buyumlari.

Bo'lish belgilari,
bo'linuvchi, bo'luvchi,
bo'linma.

1. Sinf uchun 24ta qalam sotib olindi. Ular 3ta jamoa o'rtasida teng taqsimlandi. Har bir jamoa nechta qalam oldi?

Nima deb o'ylaysiz, bu yozuvlar nimani anglatadi? Ularda qanday umumiylik bor? Ularning farqi nimada?

$$24 : 3 = 8$$

$$24 \div 3 = 8$$

$$\frac{24}{3} = 8$$

$$24/3 = 8$$

Matematikada bo'lishni turli usullar bilan yozish mumkin.
Ba'zi darsliklarda bo'lish quyidagicha yoziladi: $24 \div 3 = 8$.
Ba'zi darsliklarda esa bo'lish quyidagicha yoziladi: $24 : 3 = 8$.

Yuqori sinflarda bo'lish quyidagicha yoziladi: $\frac{24}{3} = 8$.

Kompyuterda nashrga tayyorlashda bo'lish quyidagicha yoziladi: $24/3 = 8$.

2. Turli usullarda berilgan bo'lishlarni bajaring.

$$48 \div 6$$

$$63 : 7$$

$$\frac{18}{6}$$

$$36/4$$

$$54 \div 9$$

$$90 : 10$$

$$\frac{42}{6}$$

$$28/7$$

$$112 \div 7$$

$$45 : 3$$

$$\frac{144}{4}$$

$$192/4$$

3. Bo'lishlarni bajaring. Bo'lishning to'g'riligini teskari amaldan foydalanib, tekshiring.

$$901644 : 3$$

$$281323 \div 7$$

$$513054/6$$

$$\frac{2240}{8}$$

4. Natijalarni taqqoslang.

$$\frac{16}{2} \text{ va } 21:3$$

$$\frac{84}{7} \text{ va } 66:3$$

$$189:9 \text{ va } 216:6$$

$$\frac{820}{4} \text{ va } 243:3$$

$$171:9 \text{ va } 112:7$$

$$\frac{1600}{5} \text{ va } 2520:7$$

5. 4ta bloknot va 8ta qalam uchun 84 000 so'm, 4ta bloknot va 2ta qalam uchun esa 63 000 so'm to'landi.

- Bitta bloknot va bitta qalam qancha turadi?
- 3 ta bloknot va 5 ta qalam qancha turadi?

6. Ifodalar yozing va ularning qiymatlarini hisoblang.

- Bir o'ram qog'ozning massasi 2500 gramm. O'ramda 500ta varaq bo'ladi. O'ramning chorak qismidagi qog'ozning massasi necha gramm?
- Qurilma bir soat ichida 480ta sharikli ruchka ishlab chiqaradi. U 17 minutda nechta ruchka ishlab chiqaradi?
- Sovg'alar uchun 172ta taqvim va undan ikki marta kam daftar sotib olindi. Jami nechta buyum sotib olindi?

7. Azizaning xaridlarini ko'rib chiqing.

Bir shisha yelim 19 600 so'm, chizg'ich 4 900 so'm, qaychi esa 16 700 so'm turadi. Ushbu ifodalar nimani anglatishini tushuntiring.

$$19\,600 \cdot 4$$

$$16\,700 \cdot 2$$

$$4\,900 \cdot 3$$

$$19\,600 \cdot 4 + 16\,700 \cdot 2 + 4\,900 \cdot 3$$

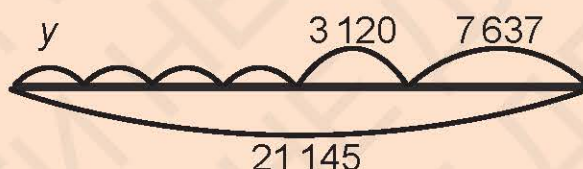
$$19\,600 - 16\,700$$

$$16\,700 + 4\,900$$

$$19\,600 : 4\,900$$

$$19\,600 \cdot 4 - 4\,900 \cdot 3$$

8. Sxemalar bo'yicha tenglamalar tuzing va ularni yeching.

9. Berilgan ma'lumotlar asosida sonni toping.

Bu turli raqamlardan iborat to'rt xonali son

Uning birinchi raqami juft

Uning birinchi raqami ikkinchi va uchinchi raqamlarga bo'linadi

Bu sonda 1 raqami yo'q

?

Ikkinchi va to'rtinchi raqamlari yig'indisi 3ga teng

10. Bo'lishlarni bajaring.

$$51 \div 3$$

$$37581 \div 3$$

$$\frac{4808}{4}$$

$$(2 \cdot 317 + 496) : 5$$

$$86 \div 2$$

$$12978 \div 6$$

$$\frac{8515}{5}$$

$$42500 - 2478 : 6 \cdot 18$$

$$55 \div 11$$

$$89775 \div 19$$

$$\frac{96072}{6}$$

$$5891 - (603 - 108) : 3$$

11. Murakkab masalalarni yeching.

Imtihon paytida har bir o'quvchiga 2tadan qalam berilishi kerak. Qutida 8ta qalam bor. Sinfda 32 nafar o'quvchi o'qiydi.

a) Imtihon uchun necha quti qalam sotib olish kerak?

b) Agar bir quti qalam 22 000 so'm bo'lsa, qancha pul to'lash kerak?

d) Ushbu kupyurdan qancha qaytim qoladi?

Yondosh mavzu:
sharikli ruchkalar.

Bo'lish, bo'linuvchi,
bo'luvchi, bo'linma,
qoldikli bo'lish.

1. Sharikli ruchkalar 2 ta qutiga teng taqsimlangan. Keyin ularni 3, 4, 5 va 6 ta qutiga teng taqsimlash mumkin bo'ldi. Ruchkalar soni nechta bo'lishi mumkin?

30

28

56

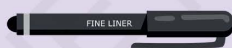
60

100

150

2. Qoldiqsiz bo'lish qanday ruchka bilan yozilgan?

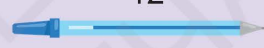
$$243:8$$

$$1427 \div 7$$

$$\frac{486}{12}$$

$$536:6$$

$$3595 \div 15$$

$$5137/11$$

3. Taqqoslang.

$$\frac{48}{4} \text{ va } 456:12$$

$$1245 \div 15 \text{ va } 164:2$$

$$189:9 \text{ va } 216/6$$

$$\frac{171}{9} \text{ va } 133 \div 7$$

$$1000/100 \text{ va } 112/7$$

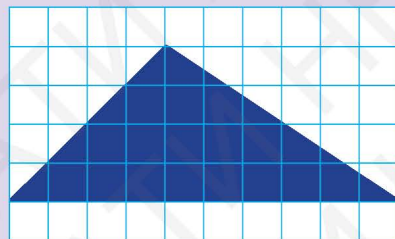
$$\frac{1600}{5} \text{ va } 2520/7$$

4. Sharikli ruchka pastasi taxminan 48 ming harfni yozish uchun yetadi. Bir so'zda o'rtacha 6 ta harf mavjud. Bitta A4 varag'idagi qo'lyozmaga 300 ta so'z sig'sa, bu sharikli ruchka nechta varaqni to'ldirishga yetadi?

5. Sardorning aytishicha, sharikli ruchka pastasi eni 150 m, bo'yi esa enidan 5 marta uzun bo'lgan to'g'ri to'rtburchakni chizish uchun yetadi. Akmal esa bo'yi 400 m, eni bo'yidan 170 m qisqa bo'lgan to'g'ri to'rtburchakni chizish uchun yetadi, deb hisoblaydi. Agar sharikli ruchka pastasi 1500 m uzunlikdagi chiziqni chizishga yetsa, bolalardan qaysi biri haq?

6. Uchburchakning yuzi sharikli ruchka bilan bo'yaldi. Bu uchburchakning kataklar hisobidagi yuzi qanday? Bu yuz kvadrat santimetrlarda qanday bo'ladi?

7. Ifodalarni hisoblang. Ularning qiymatlari topshiriqlarning savollariga javob bo'ladi.

a) Birinchi sharikli ruchka qachon paydo bo'lgan?

$$43 + (21\,793 : 37 + 433 \cdot 3)$$

b) Birinchi gelli ruchka qachon paydo bo'lgan?

$$(2\,005 \cdot 8 - 704 \cdot 19) : (702 \cdot 860 - 603\,712) + 1\,651$$

8. Sonlar to'plamidan amallar komponentlari uchun sonlarni shunday tanlangi, berilgan natijalar hosil bo'lsin.

a) $\square : \square = 13$

b) $\square \div \square = 47$

d) $\square - \square = 17$

e) $\square + \square = 850$

f) $\square / \square = 41$

9. Masala uchun tenglamalardan mosini tanlang.

Madinaning onasi ko'k va yashil ruchkalardan jami 10ta sotib oldi. U ko'k ruchkalarning yarmini Madinaga bersa, unda 6ta ruchka qoladi. Madinaning onasi nechta ko'k ruchka sotib olgan?

$$x : 2 = 10 + 6$$

$$x : 2 = 10 - 6$$

$$x \cdot 2 = 10 - 6$$

10. Madina bilan Akmal bittadan natural son o'yladi. Bu sonlar qo'shilsa, 1345 hosil bo'ladi. Agar Madina o'zi o'ylagan sonning oxiriga 3 raqamini qo'shib yozsa, Akmal esa o'zi o'ylagan sonning oxiridan 2 raqamini o'chirib tashlasa, hosil bo'lgan sonlar bir xil bo'ladi. O'ylangan sonlarni toping.

11. Sonlarni yozing:

a) o'sish tartibida:

$$900 : 300; \quad 900 \div 3; \quad 900/30; \quad 906 : 3; \quad \frac{960}{60};$$

b) kamayish tartibida:

$$11616 : 11; \quad 72711 / 9; \quad \frac{55240}{5}; \quad 97500 \div 6; \quad \frac{12932}{4}.$$

12. Masalani jadval yordamida yeching.

Madina va Akmal do'kondan sharikli va gelli ruchka sotib oldi. Kim ko'p va qancha ko'p pul to'ladi?

	Sharikli ruchkalar	Gelli ruchkalar
	6 dona 1800 so'mdan	5 dona 4500 so'mdan
	4 dona 2500 so'mdan	6 dona 4200 so'mdan